

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a esse de 2 ori: Mercuris si Sambat'a, Fieca una data pe septimana, — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. v. a. Pentru tieri esterne 16 fl. v. a. pe unu anu s'eu 40 doidecari, or 3 galbini mon. sunatoria. Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. coraspondenti. — Pentru serie ad. cam 10 vorbe mari s'eu mici inserate se ceru 8 cr. Taca timbrala e 30 cr. de fiacare publicare. Fara depunerea acestui pretiu inainte nu se voru mai primi publicari.

Nr. 93-4.

Brasiovu, 2. Octombre 1863.

Anulu XXVI.

MONARCHIA AUSTRIACA.

Diet'a Transilvaniei.

Siedinti'a XXXIV. din 24. Sept. (Capetu.)

Serv. Popoviciu dupa introducerea pentru captarea patientiei casei dice: „Este unu principu nedisputaveru, cumuca fiacare locuitoriu alu tierii este indreptatitu a se folosi de un'a din cele trei limbi ale patriei in atacerile sale private si publice. Totu acestu dreptu s'a recunoscutu si corporatiunilor si municipialoru. Venindu rendulu la deregatoriele tierii, eu mi descoperu convingerea mea, ca tocmai, ca-ce deregatoriele acestea sunt ale tierii, numai tier'a are dreptulu de a defige limb'a acestoru deregatorii. Acestu dreptu, Dloru! la eserciatu legislatiunea nostra si mai nainte, pentruca ne stau inainte articullii 1791 si din 1847. si nece e atacatu acestu dreptu in actele de statu din Oct. 1860 si Febr. 1861. Eu atatu ca ablegatu alu acestei tieri, catu si ca amplotiatu me simiu silitu a apera acestu dreptu alu tierii cu ori ce pretiu. (Bravo!)

Nu sunt de acordu cu aceia ce dicu, ca determinarea limbei ar cade afara de legislatiunea tierii, nu sunt de parere, cumuca acestu dreptu ar fi unu dreptu maiestaticu. Eu dicu, cumuca este unu dreptu alu legislatiunei; sunt inse nescari impregiarari, precandu atatu individulu, catu si legislatiunea este impededata de a se folosi de dreptulu seu celu are, sunt impregiarari, candu nu voiesce se se folosésca de dreptu. Eu asia credu Dloru! ca noi simtimu lips'a, ca se hotarimu ore-ce in privinti'a limbei; se ne folosimu de acestu dreptu, inse atunci ne-amu poté folosi de dreptulu acest'a, candu aceste deregatorii ar fi organizate pe deplinu constitutionaluminte, candu amu cunosce factorii acei'a, din cari s'ar compune aceste deregatorii pre viitoriu. Fiinduca inse noi organizatiunea acésta fiitoria nu o cunoscemu, prin urmare si legislatiunea tierii, credu, ca se vede impededata de a hotari ceva in privinti'a limbei. Ne sta inainte proiectulu regimului, unde se dice, cumuca limb'a interna ar fi se se hotarésca ore calea ordinatiunei. Eu salutediu acésta idea ca forte buna, o satutediu cu atatu mai vertosu, pentruca ne scapa din mai multe neajunse, in cari amu poté incurge, candu amu hotari insusi aci limb'a. —

Eu Dloru! care am onorea si fericirea de a fi fiulu mei natiuni a acestei patrie, care este mai multu representata in tiéra, spre sustinerea demnitatii si pentru fericirea acestei natiuni, asi fi in stare a nu propune alta limba, decatu cea romana. Dupa situatiunea in care ne aflamu astadi, si impregiararile, cari sunt aci in dieta, póte ca amu si reesi, pentruca din intemolare facemu maioritate. Eu inse, Dloru! cu acestu pretiu, nece odata nu asi voi se'mi impunu limb'a mea de oficiosa cu scadiamentulu drepturiloru celoru alalte natiuni, eu nu vréu semi intrebuintiediu dreptulu, candu sciu, ca prin acést'a vatemu dreptulu altora, candu sciu, ca vatemu dreptulu celorlalte natiuni, cu cari am de a trai in pace si cu cari dela provedintia sunt destinatu se traiescu la olalta. (Bravo!) Eu me tienu strinsu de acea acioma Dloru! „Ce tie nu'ti place,

altuia nu face.“ Asia dara nu ne remane alt'a, decatu se concedemu acestu dreptu alu nostru, resp. alu legislatiunei in regimu, cu atata mai vertosu, pentruca eu sum convinsu, ca in regimu, fiendu mai presusu de tota partialitatea, si de tote patimele, va sci se iè asteliu de mesuri, ca prin acelea nece egalitatea limbeloru se nu o vateme, nece se nu deróge drepturiloru ore-careia natiuni si totusi se inainteze servitiulu publicu. Inse pre candu me declaru cu totulu de acordu cu proiectulu regimului, totu deodata trebuie se amintescu acea impregiarare, ca eu aci in acestu proiectu, desi dupa intielesulu meu si combinatiunea mea, nu vedu nece o ingrijire, totusi asiu voi, ca unu dreptu esentiale celu are individulu, (nunumai individulu ca atare, ci si individulu ca amplotiatu), acestu dreptu, dicu, asiu vré selu asigurediu in §. acest'a. Dloru! atatu in §§. de mai nainte, precumu si in estu din urma alu 16. s'a concesu acelu amplotiatu, cari nu vinu in atingere cu partitele, de a se folosi in oficiele loru de ori si care din cele trei limbi ale patriei. Acestu dreptu, asiu vré selu sustienu si in acestu §, vréu selu sustienu, pentruca insusi regimulu in proiectulu seu l'a recunoscutu, l'a recunoscutu si in ordinea dietei, candu a concesu, ca se vorbésca fiacare in limb'a s'a, si se faca propuneri in limb'a, care i é mai indemana. In privinti'a acést'a, vréu si eu se aducu o propunere, care nece decumu nu vine in nece unu atacu cu celelalte dispositiuni ale legii, fara socotscu, ca stà in armonia totala cu cele ce amu hotaritu pana acuma. (Voci: Se audimu!) Dupa parerea mea ar avé se sune §. alu 17. asia: „Determinarea limbeloru oficiose interne ale auctoritatiloru si ale curtiloru judecatoresci de tiéra, precumu si a acestoru auctoritati si curti judecatoresci intre olalta, si cu oficiale ce se afla afara de Marele-Principatu Tranni'a se concede regimului, pana la constitutional'a organizare a acestoru oficia.“ Referade, opiniuni si voturi separate cu gur'a si in scrisu, se potu dá si compune in fiacare din cele trei limbi ale tierii.“ Dnloru! credu, ca nu va fi de lipsa, ca se aratu totu deodata si practicaveritatea acestei propuneri. Dintr'unu municipiu curatu romanu, vine o cauza curatu romana la locurile mai inalte, la curtea apelativa, la gubernu, se impartasiesce unui referinte magiaru, care de si nu scie limb'a romana dupa regulele gramaticiei, totusi o precepe, acel'a va poté cu cea mai mare inlesnire se o referedie, sesi depuna opiniunea s'a in limb'a magiara, vine dupa-ce se va face conclusu asupra acestei cause la espeduire, — acést'a ér trebuie se se faca dupa lege romanesce, — espeduirea se da personalului de conceptu, care perlucranduo, é rasi o va dá referintelul, pentru de a o controlá si vedé, ca intru adeveru conglasuesce cu referad'a lui magiara.

Si asia prin acést'a se inlesnesce forte multu legislatiunea atatu a politiceii catu si a justitiei in tiéra. — Si asia dara me rogu de in. casa, ca se binevoiesca a primi propunerea mea de a s'a. —

C. Schnell: Déca prin §. 17 se intielege, ca Mai. S'a se decreteze pe calea ordinatiuniloru limb'a oficiosa intre deregatoriele mai inalte, m'asiu invoi cu §. acest'a, fiinduca Mai. S'a e inaltiatu preste patimile nationali, si pe calea ordinatiuniloru va face numai

dreptate. Totusi intr'o tíer'a constitutională cá Ardealulu, unde poterea executivă e legată de legile făcute de diet'a țierei și principe, unde toate ordinațiunile regimului trebuie să se țină în congruență cu legile țierei susținătoare; unu obiectu atatu de importantu nu se pôte lasá la calea ordinațiunilor; pentruca s'eu ca in. regimu se va ținé și mai incolo de legile țierei respective, anumitu de art. 31 din 1791 și art. I. 1847, după cari limb'a magiara ar' rămâné limb'a diplomatică (s'eu ar' lasa pe locu rescriptulu din 21. Dec. 1860 de suptu Kemény, ca încă e ordinațiune r.) s'eu fara privinția la cele trecute ar' defigé un'a prin ordinațiuni; in casulu primu s'ar vatămá egal'a indreptatire a limbelor, alu doilea casu e in contr'a principiului constitutionalu. Altu temeu ar' fi, ca pe Mai. S'a, pe care m'lu socotescu unu tata plinu de iubire catra 4 fii egali indreptatiti, ce vorbescu deosebite limbi, pe cari inaltu-acelasiu ei imbraciosiédia cu asemenea iubire, l'amu scuti de o perplexitate intru defigerea: cari dintre limbi ar' fi óre se se se dè antaiatate între deregatoriile mai inalte. (Aplausu.) Legea dara trebuie să se faca și la acésta se se iè privinția, 1) care e limb'a principelui? 2) care are dreptu istoricu? 3) pe care o vorbesce majoritatea locuitorilor? Cu toate insee, ca dreptulu istoricu ar' fi pentru limb'a magiara, totusi susținerea ei de limba diplomatică ar' fi nedreptă, pentruca e in contr'a principiului egalei indreptatiri, și nu se pôte uni cu unitatea limbii oficióse a regimului. Incatu pentru limb'a romana, dice, ca pe campulu politiceii cutari drepturi anumite, trebuie să se dè și se se puna in praesens nu după numerulu sufliteloru, nu după preponderanția numerică, ci din privinția cu totul deosebite ale dreptului și ale convenientiei cu scopulu statului; și o fortiare a preponderanției numerice ar' bate intr'acolo cá cumu s'ar face provocare la putere crudă; și induplecarea de a face acésta s'ar luá apoi de slabitiune; in fine sine ira et studio, limb'a nobilei natiunii romane încă n'au ajunsu la gradulu acelu inaltu de cultura, cá se se pota deehiará de limba oficiósa între deregatoriile mai inalte, s'eu cá limba diplomatică a țierei. Nu rămâne dara alt'a, decatu se se primésca limb'a principelui țierei, in numele caruia funcționédia deregatoriile țierei, in care sensu isi și formulédia §. dicundu, ca acésta propunere ar' inaintá unitatea și pusetiunea de putere a întregii Austrie, ceea ce stang'a de atatea ori accentuá. Nepriminduse acésta formulare recomanda alta, cá Mai. S'a se dispuna prin ordinațiuni limb'a, ca in Mai. S'a are netiermurita incredere, asta prop. se și spriginesce, ear' cea d'antaia nu.

R a n n i c h e r ésa înainte cu starea istorică iuridică a cestiunii limbistice, dicundu, ca de 70 de ani e acumu a 3. óra, candu legislațiunea Ardealului se ocupa de cestiunea limbii. Reformele Imp. Josifu II. au datu prima óra materia la acésta, cu toate, ca nobilulu monarchu cu anim'a rupta 'și retrase prin edictulu restituțiunii din 28. Jan. 1790 toate ordinațiunile sale, afara de cele privitoare la toleranția creștina și la inlesnirea sórtei celei aspre a iobagiloru, totusi diet'a Ardealului spre a se apara de revenirea unor asemenea reforme și atacari de constituțiune a țiesutu la proiecte nenumerate de legi chiaru și in privinția limbii. Mai înainte a fostu limb'a latină limb'a diplomatică, după aceea in a. 1790 a facutu diet'a proiectu, in care cerú asigurare, cumuca limb'a germană s'eu alt'a straină nu se va introduce in administrarea Ardealului. Proiectulu merse spre intarire in §. 46, asia:

„ut linguae Hungaricae usus antea quoque vicens intra ambitum hujus Principatus apud omnia Dicasteria, Officia et Tribunalia observetur, Latina autem non nisi in Expeditionibus aulicis et correspondentiis extra Provinciam ducendis adhibeatur; in futurum denique Status et Ordines per Sacratissimam Suam Majestatem tenore praesentis Articuli super eo certi ac securi reddantur, quod in publicam hujus Principatus administrationem lingua Germanica aut alia peregrina nunquam introducetur.“

Principele țierei tramise proiectulu indreptu la dieta cu totul modificatu, și numsi in 12. Sept. 1791 'lu primira staturile și ordinile fara de contradicere și ast'a e geneza art. 31 din 1791, care concede usulu limbii magiare in sinulu natiunii ungarice și secuiesci și la toate dicasteriile, oficiile și tribunalele, eara latin'a in espeditiunile de curte, camerale, protocoalele guverniale și corespondinția cu comand'a generală, și cu iurisdicțiunile afara din țiera. In an. 1837 se încercá diet'a a castiga dreptu mai latu, mai estinsu pentru limb'a magiara, pretendendu, cá si legile se se faca in limb'a magiara. Diet'a susternú rogarea respectiva nu prin reprezentatiune proprie, ci numai ocașionalmente, candu se susternú in 6. Dec. 1837 și reprezentatiunea despre art. de omagiu,

pornindu din punctulu de vedere, ca de óre-ce neci o lege nu se afla, care se oprésca codificarea legiloru in limb'a magiara, neci face lipsa de vreo lege imperativa pentru acésta, ci Mai. S'a in plenitudinea potestății corónei se binevoiésca a implini cererea acésta dreptă a staturiloru. Corón'a inse cu rescriptulu din 19. Jan. 1838 reléga pe staturi și ordini la art. I. 31 și 11 din 1791. Staturile stetera totu pe lenga opiniunea loru, corón'a încă pe lenga a ei, pana candu in diet'a din anulu 1841 pana 1843, staturile adusera unu proiectu de articulu, in care se cerea eschisiva domnire a limbii magiare, chiaru și pentru limb'a oficiósa a tesaurariatulu, cu toate, ca după art. 1 și 14 din a. 1747 tesaurariatulu erá scosu de suptu competenția dispusetiuniloru dietale; lucrulu merse atatu de departe, cá si inscrierile pe banii ce se voru bate pe viitoriu se fia magiare, și si vorb'a comandei la trupele imp. in țiera se fia magiara.

Altu punctu din proiect. acestu de art. cuprindea ordonarea, cá luanduse afara numai scólele evangelice-augsburgice, celu multu in 10 ani se se introducea limb'a magiara in toate celelalte scóle unite și ne-unite, cá singura limba de invetiatura, cu eschiderea altei limbii și spre scopulu acest'a și pana atunci la denumirea in posturile școlare și preotiesci se se prefereze acei competenți, cari voru ști mai bine unguresce. Deputatii natiunii sasosci (dar' fostii romani nobili in dieta au aparatu limb'a macaru cu vîeunu protestu? R) 'și dederă opiniune separată la proiect. acest'a și se susternú in 16. Martie 1842 spre sanctiune. Sanctiunea se amaná, și asia in 1847 veni la viétia art. I, care redioa limb'a magiara la rangulu de limb'a țierei, și acésta e starea lucrului istorico iuridică in legislațiune despre cestiunea limbiloru. In art. I. din 1847 limb'a romana se ignorá cu totul, cá cumu neci n'ar fi existatu in țiera, ear' despre vreo încercare a se respectá principiulu egalei indreptatiri neci vorba nu erá in impregiurarile acelea neescrabili.

Principiulu egalei indreptatiri, care singuru e in stare a impacii popórele, e singur'a inițiativa a regimului, ceea ce vedemu și din propositiuni și din fapt'a complenită, ca toate legile se facu in toate trele limbile, vinu de susu asemenea, se vorbesce in dieta asemenea, se ducu din dieta spre sancționare asemenea.

In §. 17 se dice despre limb'a internă oficiósa. Ceea ce privește la limb'a esternă oficiósa la deregatorii, principiulu egalei indreptatiri va se se executeze de diosu pana la tronul, ceea ce in fapta și acumu se practisédia. Intocma inse crede regimulu, ca pôte pretinde și elu observarea principiului acestuia in partea lui internă între oficia pentru dreptulu Maiestății in statu, și pentru corónă, și cutédia a aplicá acestu principiu de dreptu egal, ba crede, ca și trebuie selu aplicé, asteptandu și sperandu, ca neci in. dieta nu va denega corónei acestu dreptu, care inlăintrulu oficiiloru e unu dreptu suveranu de Maiestate, netiermuritu alu corónei, precumu a fostu și înainte de acésta. Guvernulu va ținé tare de dreptulu de a regula negóțiile din lăintru ale deregatoriiloru principelui țierei in privinția reportelor loru catra curte și organe mai inalte.

In urma esplica, ca ce întielege regimulu prin „calea ordinațiuniloru“, cumuca adeca reg. întielege numai acea cale, care din plenipotenția corónei prin ordinațiuni da avisare deregatoriiloru și deregatoriiloru principelui țierei, după care au de a urma in servitiulu executarei potestății, — și neci decumu nu întielege dreptulu, care și l'ar' aroga vreo deregatoriă de a dispune ea asupra limbii cutarui oficiu.

S c h w a r z (Sighisóra) n'are placere de a perde tempulu cu cuventari pro și contra, lungi și late, incatu se se pèrda tempulu unei ședinții pana ce se primésce cate unu §, ci se dechiara pentru primirea §. 17 alu regimului, numai §§. de mai înainte ai legii acesteia se nu suferé cumuva scurtare prin primirea §. acestuia. (Observatiune fôrte nimerita, pentruca cuprinsulu §. 17 pôte inghiti și determinatiunile §. 15, și atunci dela judele și notariulu satului — o mai dicu! voru trebui se corespunda cu oficiile superordinate numai in limb'a poruncita pe calea ordinațiuniloru. — R.)

G. M a n u nu primésce din acelu punctu de vedere propun. reg. cumuca dóra regimulu prin rezervarea acésta și aru aroga șiesi drepturi eschisive s'eu dictatur'a, ci vede, ca regimulu recunósce, ca dreptulu de a statori limb'a este comunu estora doi factori de legislațiune. Si acésta o crede cu atatu mai vertosu cu catu, ca șcie, cumuca unii întrebuințieza toate momentele spre a invinui pre regimu cu germanisarea, și pote cu o centralisare cu multu mai strinsa, dacatu, care este esprimită prin diplom'a din 20. Octombrie 1860 și patentă din 26. Februaru 1861 Elu crede, ca insusi regimulu sar feri, cá limb'a se nu se hotarésca prin Ordinațiuni, candu s'ar afla o alta cale mai potrivita, și cu atata mai

vertosu, ca se nu damu ansa scaunelor celoru gole, cá din acesta cauza se fia si déci înainte góle, de orece scimu, cumca si mai inainte sau asiguratu statoriloru si ordinariloru, cumca nu se voru guverná prin edicte si ordinatiuni; este o impregiurare fórté imbucuratoria, ca in fruntea prinoipiiloru celoru mai liberali sta insusi Monaschulu nostru; deci se nu ne pre tememu, ca ne va neindreptati o limbe séu alta, candu sa hotari pre calea ordinariloru. Inse tocma pentruca la unii le place a suspiciuna pre regimu cu germanisarea si centralisarea n' ar' dori se dica acumu de odata, se incredintiamu hotarirea limbei regimului, nu cu atata mai vertosu nu, pentruca regimulu, are lipsa de popularitate, si noi avemu lipsa in interesulu patriei se se delature tóte preplacerele si neplacerele, in urma se alatura lenga proponerea dlui. Popovitiu.

Conrad Schmidt lustrandu disele antevorbitoriloru e pentru propusetiunea regimului.

Se primesce incheierea desbaterei si se alegu oratori pro si contra Wittstock si Sipotariu.

Sipotariu: Inaltu Presidiu! Inalta dieta! La unu §. de atata insemnatate, cumu este §-lu 17, mi amu tienutu de detorintia si eu ami descoperi parerile mele sincere fara rezervare, precumu sum detoriu ca tra tíera, ca tra patria si ca tra tron.

De o insemnatate mare este §-lu acest'a.

Eitel propune unu amendementu.

Alduleanu v. p. Motiunea Dlui Eitel la §-lu 17 este urmatória, ca se primesce de limba oficioasa deocamdata limb'a germana, concedenduse totuodata amplotiiloru in ori care limba a concepe si a vorbi.

Eln ók támagattatik ezen indítvány? . . .

Alduleanu. Acei Dni. cari poftescu a sprigini motiunea acest'a se binevoiesca a se scula (nu se spriginesc).

Sipotariu. Amu disu, ca este de mare insemnatate §-ulu acesta. Nu voiu dovedi aceast'a, cumu au dovedit'o indestulu toti préstralucitii oratori, dar' mi iéu voia numai decatu a observá, ca la inceputulu desbateriloru, cu ocaziunea desbateriloru generale pentru acestu articulu de lege, amu facutu o reflexiune de osebu la o cuvintare fórté interesanta si potrivita de unu omu de statu adeveratu, adeca a ilustr. s'ale Eppului Fogarasy, unde neau aratatu o parere fórté fundata; eara corpulu legislativu in legile ce le aduce nu trebuie se o piérda din vedere nici odata, ne au indreptatu adeca la istoria legislatiunei de mai inainte si a poftitu, cá legislatiunea urmatória lucrurile s'ale se si le puna in legatura cu lucrurile legislatiunei precedente, atuncea, voi se dicu, eu m'amu dechiaratu eu totulu pentru astfeliu de punctu de plecure, si amu disu, ca si cu ocaziunea desbateri speciale inca 'mi voiu luá indresnéla a apará si a aduce in aplicare acestu principu legislatoriu, pentruca chiaru si inalt'a dieta socotescu, ca va consimti cu mine, ca noi, bataru ca suntemu persóne deosebite astadi aci, dara suntemu diet'a aceea a Marelui-Principatu Trania, carea a esistatu si mai inainte, suntemu succesorii dieteloru acelora, care au avutu si intrebuintiatu dreptulu de legislatiune in tier'a acésta, drepturile de mai inainte.

Acést'a trebuie se o dicu in contra observatiunei Dlui comite sasescu Conradu Schmidt, trebuie se o dicu cu atatu mai vertosu, ca déca noi nu neamu privi pe noi de succesori legitimi ai dieteloru precedente, atuncea noi, Dlorul nu amu avé indreptatirea de a dispune despre trebile Ardealului si nu amu poté a ne atinge de trebile legislatiunei, si productele ei de mai inainte, pentruca noi nu amu fi chiamati spre acest'a si totuodata amu dá o arma nóua in man'a acelora, carii si astadi ne disputa dreptulu de a ne amestecá cu putere legislativa in afacerile dietei si pe venitoriu, chiaru voru starui a combate conclusele acestei inalte dietei!

Pentru aceea noi, de si alte persóne fisico, totusi suntemu succesori ai dieteloru de mai inainte si avemu in man'a nóstra totu acelu materialu, care este productulu legislatiunei vechi, bunu, reu cumu l'au intocmitu predecesorii nostri, si trebuie se-lu revedemu, reformamu dupa cumu vomu affá astadi de bine si de lipsa.

Acestu punctu de plecure luandulu eu si astadi trebuie se marturisescu, ca m'a surprinsu ceva mirare in declaratiunea Ilustritiei s'ale D. Eppulu. Fogarasy, candu astadi in obiectulu cuprinsu in §-lu acest'a, nu se vede a apará dreptulu legislatiunei patriotice in aceea mesura, in care asiu fi asteptatu dupa declaratiunea Ilustritiei s'ale de wat inainte (Bravo!). Nu de aceea amu eu ingrijire, onorati Dni si onorata casa!

ca la hotarirea limbei cutare si cutare limb'a patriei va capata preferintia, nici de aceea, ca Maiestatea s'a ar poté se dé preferintia óre carei limbe se se vateme astufeliu pretensiunea unei si altei natiuni fondate pe egal'a indreptatire, nu este acest'a temerea mea, pentruca din o parte amu disu si dicu eara, ca voiu se fiu omu practic in aplicarea egalitatiei, voiu totuoduna se'mi ieu de mesura si practicabilitatea, si nu ideea abstracta a egalitatiei, ci egalitatea numai relative o partinescu.

Din alta parte de Maiestatea S'a nu-mi este iertatu cu logica sanatósa a supune, ca ar dá preferintia odiósa unei si ar vatamá vre o pretensiune fundata a altei natiuni, dupa ce atatea dovedi, atatea probe nea datu si din ziua in ziua nóue si mai nóue probe ne da despre préinalta'si parintiesca ingrijire si dreptate, si mai aprópe dupa ce propusetiunea 1. si a 2. a dat'o Maiestatea S'a chiaru pentru natiunea romana si limb'a ei. —

Asiá dar' nu de aceast'a decisiune me temu-eu, ori se iésa astufeliu de hotarire deadreptulu dela Maiestatea S'a ori dela regimu, dar' alt'a vedu eu, ce trebuie se se ié la o consideratiune seriósa, si adeca aceea, ca in §-lu acest'a unu dreptu alu legislatiunei transilvane este intrebarea, si déca meditediu asupra aceloru motive mai cu séma, cari se aduce inainte astadi spre aceea, cá se ne induplicamu a ne lepedá de dreptulu acest'a, atuncea trebuie se marturisescu, ca anim'a mea este patrunsa de cea mai profunda intristare, ca adeca diferentia de limb'a, ce este intre noi, ce este intre patria acest'a, diferentia de nationalitate si limb'a ne aduce pe noi pana acolo, incatu noi se recunóscemu aceea, ce noi nu suntemu, bá nu vomu fi, si nu vomu poté fi pe veci in aceea stare, cá se ne potemu intielege unii cu altii (Bravo! stang'a si central).

Aceast'a contemplare, consideratiune este inaintea ochiloru mei de cea mai mare insemnatate, pentruca inalta casa! déca noi insine ne vomu dá testimoniulu acela, ca astadi nu suntemu in acelu gradu alu virtutiloru cetatianesci, abnegatiunei de sine, cá capritiile, launele séu chiaru pretensiunile ideale ale nóstre se le scimu conformá cu salus reipublicae.

Daca noi astadi vomu dá unu testimoni si vomu dice, ca nici sperantia pe venitoriu numai avemu cá de ból'a acest'a se ne vindecamu, atuncea inalta casa! din punctulu acest'a plecandu trebuie se dicu, ca noi numai suntemu capaci nici de o viétia constitutionale, noi 4 natiuni si 6 religii recepte nu suntemu in stare nicidecumu de a ne constitui unu dreptu, ci se ne rogamu de Maiestatea S'a, cá se binevoiesca a retrage principiulu constitutionalu, ca este spre ruin'a nóstra si primediosu pentru noi (Bravo! din tóte partile).

Acést'a este convingerea constitutionale a mea si pentru aceea, inalta casa! mi amu luat voia, francu, liberu, a mi 'o descoperi, cá se fimu cu luare aminte, candu suntemu adunati anteia óra, dupa 15 ani, aci in acestu corpulu legislativu.

Se fimu cu luare aminte, ca tier'a intréga si tóte natiunile ei, ba si Europ'a cauta la noi. Déca simtimu noi, ca este greutate a pronuciá dintr'odata limb'a dicasteriiloru din laintru, socotescu cá se nu dicemu totuodata si aceea, ca greutatea acést'a este absoluta, neinvingivera, déca nu o putemu acumu invinge se dicemu, ca si timpulu o va mai domoli, si mai tardiu se va poté devinge.

Pentru aceea eu nu potu se fiu indestulitu cu formularea din §-lu acesta, cumu am disu, mai cu séma din acelu punctu de vedere, pentruca amu dá unu testimoni fórté slabu despre noi, si cum am disu ar poté o astufeliu de fapta a nóstra a se talcui de straini, carii nu au inca acelea convingeri politice, cá noi, in defavórea nóstra spre degradarea corpului acestuia legislativu, si noi insine ne amu dá unu testimoniulu paupertatis. —

Dar' cu formularea, carea a facut'o D. deputatu Popoviciu pociu se me impacu, pentruca de o parte aceea formulare a luat in consideratiune starea actualu a dicasteriiloru si gradulu pretensiuniloru in privintia limbei a tutororu natiuniloru regnicolare si de alta parte gradulu acest'a alu pretensiuniloru limbistice se afla incatuvu asiguratu in formularea D. sale, corespondiendu asteptariloru fiacarei natiuni. Greutatea de a combiná aceste pretensiuni un'a cu alt'a inca se miciorédia fiindu in propunerea Dsale, iarasi la unu midilocu fórté accomodatu si constitutionalu; adeca la formarea si organizarea deregatoriiloru, despre care este vorba, pe cale constitutionale.

Acestea luandule in consideratiune, cu bucuria me alaturu longa propunerea Dlui deputatu Popoviciu, cu bucuria dicu, pentruca de o parte principiulu legislatiunei fara de a detrage, fara de a derogá drepturiloru Maiestatei, principiulu constitutionalu este salvatu, si de alta parte si aceea credintia politica este espresa in amintit'a propunere, ca precumu municipiile asiá si deregatoriile mai inalte' si voru capatá valórea lor constitutionale, pentruca eu credu, ca nime mai tare nu o doresce acest'a, decatu insusi acelea inalte dicasterii, carii prin o astufeliu de restaurare inaintea tieri si ar capatá consfintirea si védi'a aceea, care o da bas'a si starea constitutionale.

Me alaturu dar' la propunerea Dlui deputatu Popoviciu si partinescu si adaşulu Domnieiloru, pentruca-lu affu mangaitoriu si pana atunci, pana ce va veni diu'a dorita, candu tóte se-le imbraoamu in vestiminte constitutionale.

(Bravo entusiastice!!!)

Wittstock apostroféza pe Schwarz, si aserta din contra ca é mai bine, pana a nu se decide ceva, a vorbi multu si a cumpani bine, decatu se via omulu in casulu fatalu, cá facunduse ceva fara scopu, se vorbésca apoi necontentitu, candu nu mai poti face bine, ceea ce s'a facutu reu. De aci o marturisescu cu tóta naivitatea, ca nu se póte estinde egalitatea de limbi pana in tóte anghiuirile, d. e. si intre deregatoriile mai inalte, cu tóte acestea, elu inconseijnti'a s'a constitutionalu se afla silitu a protesta in contrá dechiararei de pe banc'a regimului, care 'si pretinde siesi cá unu dreptu de suveranitate defigerea limbei in comerciulu internu alu deregatoriiloru.

(Ranicher (comisariulu regimului) se róga de cuventu) pentruca Dnii mei, dice mai incolo Wittstock, „intrunu statu constitutionalu regimulu póte emite ordinatiuni numai pe bas'a legiloru facute constitutionalmente, eara singuru nu póte dá legi prin ordinatiuni.“ (asiá é! so

ist's!) Sta dara cu peptulu, cá diet'a se nu lase a i se smulge din mani dreptulu acesta, care Ardealulu totudeuna l'a avutu. Eiu erá pe lenga §. 17 alu reg. pana acumu, pentruca erá de convingere, cumca dreptulu acesta se da regimulu interimalu din partea dietei, care acésta, candu n'aru fi indestulita cu mesurile luate, se aiba celu puçinu dreptulu a se plange pe cale constitutionalá in contrá mesurorulu neplacute. Déca inse regimulu 'si pretinde dreptulu acesta, cá unu dreptu de suveranitate „atunci nu mi mai remane neci dreptulu, cá se me plangu in dieta, ba nu mai cutezu pentru viitoriu neci se'mi mai deschidu gur'a in obiectulu acesta“. Ceea ce dise comesolu, ca mai inainte defigerea limbei erá dreptulu dietei, care acésta lau si esercatu pana la an. 1848: inse elu acum prin legile fundamentale din 20. Oct. 1860 si 26. Februaru s'au schimbatu, „acésta disa Domniloru, Ve marturisescu sinceru, dice, ca nu o potu precepe“. Elu a studiatu legile acelea, inse despre limba nu afla in ele neci o otarire, prin urmare neci competinti'a dietei prin acelea legi nu s'a neci modificatu neci angustatu, deci elu primesce §. regimulu numai cu reserv'a, cá dreptulu dietei necidecumu se nu se alterese de a si'lu poté revindeca influentiandu otarirea limbei.

R a n n i c h e r (nu scimu ce a vorbitu aci, ca pana adi inca nu ia esitu cuventarea nicairi, in „H. Z.“ si „Tel. R.“ neci unu cuventu, in „Korunk“, „Közlöny“ si „P. Napló“ puçinu) ad. protestéza façia cu Wittstock, ca elu n'a pretinsu dreptulu maiestaticu pentru regimu, ci numai pentru coróna; regimulu destula incredere a aratatu catra dieta, ca a pusu si acestu dreptu in proiectu, pentrucá diet'a se se póta asupra dechiara. (Cum?) Se vede, ca se da uitarii, cumca afara de dieta se mai afla si altu factoru si inca mai potinte decatu ea, pe lenga care se afla potestatea strabatatóre (döntó, durchschlagende.) — —

Schuler-Libloy, ref. comis.: Dupa-ce citéza din Verböczi Tripart. tit. III. § 6, si part. II. tit. III. §. 2, unde recunósce, ca iurisdictionea sacrei coróne e netiermurita in administrarea potestatei esecutive, apoi adauge, ca corón'a fù tiermurita dela dreptulu limbei ear' numai prin grati'a corónei, care cu privilegii si colatiuni a concesu dreptulu acelu la altii, la nobili, si numai asia ecsercea mai inainte diet'a dreptulu de a defige limb'a, si inca in a. 1847 si limb'a interna. Noi, Domniloru! ne aflamu pe terenu cu totulu altulu. Noi nu suntemu urmasii reprezentantiloru de mai inainte, dupa cumu se dechiara dep. Sipotariu, ci noi suntemu reprezentantii poporulu, cari reprezentamu tóta tiér'a; nu pentruca dór' amu siedé aici in puterea dreptulu transferatu alu iurisdictionei nobilitare asupr'ane, ci noi siedemu aicea pe basea reprezentatiunei intereselor ardeleni din epoc'a nóua (Bravo! dr.) dar' si mai inainte dreptulu maiestaticu defipse limb'a interna, ce se vede din art. 31 din 1791, unde se dice apriatu, ca limb'a latina introdusa de coróna, se remana in protocólele guberniale etc., apoi din decrete de curte: 25. Augustu 1792, unde se da usulu limbei germanice iurisdictioniloru saséscei (inca ordinatiuni) altulu din 12. Jan. 1843, Nr. aul. 5402 si 27. Martie 1847, Nr. aul. 1492 si 21. Aprile 1844 Nr. aul. 1546 totu ordinatiuni in caus'a limbei, cá adeca guvernulu la iurisdictioni sasesci se scrie totu numai in limb'a latina; si de aci dovedesce dietei, ca regimulu totudéun'a a avutu influentia la decretarea limbei. Representantii dietelor de mai inainte au eserciatu dreptulu acest'a numai in poterea dreptulu, care loru s'a fostu transferatu anumitu d'impreuna cu iurisdictionea de sine statatóre, ad. cu dreptulu iurisdictionei nobilitare; noi inse ne potemu pune numai pe punctulu de vedere alu legiloru austriace fundamentale de statu, care facu deosebire acurata intre poterea legislativa si esecutiva. „Noi nu aflamu in legile austriace fundamentale de statu neci unu singuru punctu, care near' indreptati a susutiené, cumca suprem'a Maiestate oficiala a Imperatulu, asia precumu a eserciatu-o Imperatulu suptu in adeveru trist'a perioada a absolutismulu, s'ar fi parasitu de ea in favórea unei constitutiuni noue introduse, ci Maiestatea cu privire la constitutiunea de mai inainte, cu tóte, ca fundamentulu dreptulu de mai inainte s'a derimatu, totusi vré a concede dietei presente, cá si ea ins'a se faca despre acésta o otarire. Diet'a aici n'are nemicu de a dice, neci póte esercea, neci o controla; si candu ar cutezá una cá acésta ar veni in conflictu cu poterea statulu, ceea ce cas'a va incungiurá, cá se ne potemu pastrá drepturile si libertatile nóstre pe terenulu ce ne compete dupa legile austriace. In fine róga pe in. casa, cá se primésca §. 17 din prop. reg. (Bravo!)

In fine se facú volisare asupra amendamentulu lui Popovicu si alui Schnell alu doilea si caduira ambe in minoritate.

In contra amendamentulu lui Popovitiu votara sasii, ungurii si dintre romani: Alduleanu, Bolog'a, Branu de Lemeny, Moldovanu Dem., Popp, Puscariu, Dr. Vasiciu; toti ceialalti romani votara pentru; si amendamentulu acest'a caduira cu 42

voturi in contr'a la 46, camu totu asia, cumu caduise si amendamentulu lui Sipotariu la § 16.

§. 17 din prop. regim. se primi dara neschimbatu si siedinti'a se incheia. — Numai acumu va poté cetitoriulu judeca dreptu asupra resultatulu §. 17. —

Siedinti'a a XXXV. din 25. Septembre.

Protocolulu in limb'a romana se ceti si verificá.

La §. 18 se scóla Bar. Bedeus si sustiene propunerea comisiunei, dupa care §. 18 din proiect. reg. ar fi se remana afara. Se acatia de finea §-lui acestui'a, care dice, ca limb'a de invetiamentu o defigu aceia, cari au de a ingriji pentru susutienerea instituteloru; si nu se 'nvoiesce cá autonomi'a besericeloru tierei intru administrarea negótieloru scolare se se anguste, ci se se concredia ver-carui poporu asiu cultivá limb'a s'a in scóla si beserica fara pedeca; lasandu §. acest'a afara incungiuramu influenti'a legislatiunei pentru defigerea limbei de invetiamentu (nefiindu lege s'ar intielege, ca cine ar dicta limb'a?) or se se dica: grija pentru sustienerea scól. scl.

Escelenti'a S'a Sterca Siolutiu. Marita Camera! Candu cetescu eu §-lu 18 alu regimulu si judecu afandu dupa trist'a esperiintia, care amu avutu in privinti'a scóleloru, trebe se marturisescu, ca me imple o ingrijire nu fara de cale pentru §-lu acest'a.

Acestu §. coprinde in sine in privinti'a ridicarei scóleloru o generalitate cá aceea, care ar trage dupe sine consecutii rele, care de o parte aru taiá in autonomi'a besericiloru pentru scólele elementari, de alta parte mi s'ar vedé, ca ar poté aduce si primejdie de a inapoié éara cultur'a poporulu nostru celui tare remasu inapoi in cultura, prin ne'ndreptatirea timpuriloru. In autonomi'a besericiloru, de aceea socotescu si me temu ca taie, pentru ca scimu cumca scólele mai cu séma elementare sunt fórté strinsu legate cu beserica, si totusi §-lu acest'a, care da volnicie fiascaruia a ridicá scóle, si in acele a defige limb'a dupa placu, tocma de nu ar fi aceea si a besericii seu a comunei besericesci locale, ar subtrage prin o limba a invetiamentulu heterogena scola elementara de sub autonomi'a si ingrijirea besericesca, pentruca deca cineva sar' aflá cá intro comunitate romana se redice o scóla elementara, si lui i-sar ingadiu, cá se hotarescá elu limb'a invetiamentulu dupa placu, prea lesne dicu sar' poté templá, cá elu intrunu satu unde d. e. numai romani locuescu, limba invetiamentulu scólei aceleia pre care densulu a redicato se fie tocma contrarie limbei comunitatii acelei besericesci, si apoi ce ar urmá de aci?

Deaci aru urmá doue reutati: una ca pruncii romaniloru aru remané cu totulu inderetu in cultura si scientia, care amu dori se o propagamu si s'o facemu domesteca si in poporulu nostru, pentruca deca limba invetiamentulu vá fi alta limba straina in scola aceea, dara nu a prunciloru (se punemu ca limb'a germana au magiara, si pruncii sunt toti de limba romana),

deci pre firesce aru urmá catu fienduca poporulu satescu numai camu in 4 seu 5 ani pote sesi lase pruncii sei la scóla; in acesti 4 seu 5 ani, pruncii nu aru pote invetiá altu ceva decatu numai limb'a invetiamentulu, si si acesta pote ca nu asiá de plinu catu, se o pota bene intielege, er' in celelalte invetiamente aru remané cu totulu inderetu, pentruca la o limba straina, numai cá se o intielega trebe 4 — 5.

Si dupace unu pruncu siar fi pusu ostenehá sá 4 — 5 ani cá se invetie limb'a aceea, mai pre urma aru esi din scóla si nu aru fi invetiatu alt'a fora numai limba invetiamentulu, si aceea numai asia incatu nu aru pote se dica ca o intielege, si intrunu casu cá acesta poté sar' dá o dauna si o paguba morala si intelectuale mai mare pentru o comunitate romana? Acestá este unu argumentu vrednicu de cugetatu si prea intemeatu, pentruca eu nu me potu impacá cu idea aceea, ca cineva in scólele elementare se pota dupa cápriciu si placulu seu otari limba invetiamentulu.

Alu doile motivu pentruce eu nasi dori se se dé ertatiune seu ertare cá cineva dupa placu se otaresca limb'a invetiamentulu in scólele elementari, aru fi pentruca deca limb'a aceea nu aru fi a comunitatii celei besericesci in a cui gremiu s'a redicatu scola, apoi eu nu sciu ce intentiune aru poté avé omulu acelu cu redicarea scólei sale.

Intentiunea in tota intemplantia nu pote fi bana, neci altá fora ori se nu invetie pruncii nemicu seu se se desnacionalizeze.

Dloru! suspiciunea si frica acéstá nu-i fora fundamentu, si e basata pre esperiintia trista a temporiloru nu pre de multu trecute si desi acumu sea mai micsioratu frica aceea, daru totusi se pote prealesne templá, ce sea mai templatu. Eu potu aduce si unu esemplu unde unu magnatu renumitu in comitate si sate romane, anume cu intentiune de a desnacionalisá a redicatu kisded óvóda, a redicatu scóle in cari a asiediatu dascali de alta nationalitate, si a otaritu alta limba de invetiamentu nu limba prunciloru, ci a s'a ad. limb'a magiara si nu sa sfiitu de lume a spune si a o dá pre façia in opurile sale, cá intentiunea lui a fostu prin aceste scóle si prin limb'a loru de invetiamentu preste puçinu se pota desnacionalisa pre romani, si sei contopesca in o natiune magiara. Éta Dloru! la ce reu ne poté duce, déca cuivá dupa §-lu acestá i-sar' dá volnicie, cá limb'a invetiamentulu in scólele elementarie

se p^ota dupa placu hotari elu singuru. Din motivele aceste ponderose dara, deca nasi avé nemarginita incredere in parintiésca ingrijire si bunatatea pre inalta a Maiestatii Sale si a regimului Maiest. Sale, asi fi mai propensu cá acestu § cu totul selu stergu afora, er' deoparte nadejduindume cumba mai tardiu prin o lege se va hotari si aceea, cumca cine? si unde? are dreptu a redicá scóle si cumca limb'a invetiementului in scólele elementare nu pote fi altá decatu limba materna a prunciloru acelora, cari au de a frecuentá acele scole, de altaparte nadejduimu si in mil'a cea de mii si mii de ori aretata si in ingrijirea parentiésca esperiata a Maiest. Sale, cumca Maiest. S'a vá ingriji prin regimulu seu celu inaltu cá deoparte dreptulu autonomiei besericiloru in tota integritatea Sa se se sustiena facia cu scolele elementari, er' cá de alta parte se nu se faca nece o nedreptate la egalitatea drepturiloru celoru patru natiuni, si trei limbi regnicolare a pateeii. Intru acea buna si tare nedejde dicu m'amu hotaritu si eu se primescu §-lu acesta alu 18 din proiectulu regimului in tota estinderea sa, cu acésta totusi adaugere in finea §-lui punenda, „in gimnasiile de statu se voru propune de studiu obligatu tote trele limbile tierii, er' celelalte institute mai inalte de invetiamentu voru fi paritetice“. Care amendamentu din cauzele inaintea inaltei case aduse me rogu se benevoesca alu sprijini. —

Cipariu 'si retiene amendamentulu pregatitu, care in esentia e de aceluasiu consunetu cu alu Metropolitulu si renuntiandu la cuventu spriginesce amendamentulu Metropolitulu. (Va urma.)

Novisimu dela dieta.

Siedinti'a XLII. din 8. Octombre.

Presied. impartasiesce proiectulu regimului pentru a 9. propositiune regia sositu prin comisariulu r. plenip., care se cetesce si se concrede unei comisiuni alegunde din fiacare departiementu cate 2, pentru cá se o elaboreze dimpreuna cu alte intrate in caus'a acésta. Eatalu:

„Proieptu de lege

prin care stramutandu si intregindu §§. 23, 26 si 85 ai pantei imp. din 21. Juniu 1854, Nr. 151 din bulet. imp. se facu dispugetiunile despre rescumpararea prestatiuniloru rescumparavere, cumu si despre platirea capitalulu de rescumparare si a reditulu anuale de cincii procente.

§ 1. Capitalulu de rescumparare pentru prestatiunile rescumparavere, scalculatu in ingliculu dispugetiuniloru pantei imp. din 21. Juniu 1854, Nr. 151 a bulet. imp., cumu si usurele cinciprocentuali ale acelu'a au se-le platésca, cei ce sunt obligati, in patrudieci de rate de asemenea si totu la diumétate de anu decursive, déca inu se va fi facutu ori nu se va face din buna voia alt'a invoiéla intre persónele indreptatite si obligate. Cei ce sunt obligati au de a le plati ratele aceste deadreptulu celoru indreptatiti. Sentinti'a despre rescumparare va aratá sum'a fia-carei'a rate, si cea d'antaiu rata se va plati cu unu diumetate de anu dupa 1. Januariu séu 1. Juliu. ce cade mai aprópe de diu'a, in care s'a enuciatu sentinti'a de rescumparare.

§ 2. Acele sume restante din capitalulu de amortisatiune, cari nu se suiá la unu florenu, nu se voru sterge prin plati partiali, ci se voru depune de un'a data cu platirea ratei celei d'antaiu de catra cei obligati.

§ 3. Pamentulu desarcinatu e legatu pentru ratele scalculate si definitivu defipte; aceste rate se voru inregistrá din oficiu in protocólele funduarie, si despre inregistrarea facuta se va dá adeverire pre sentinti'a licvidatória.

§ 4. Ratele, alu caroru terminu de platire s'a implinitu, sunt esecutavere indata.

§ 5. Producundu partea obligata sentinti'a despre rescumparare si cvitanti'a, ca a platitu rat'a din urma, se voru sterge din protocólele funduarie fara chieltuieála de timbru si tapse tóte ratele trecute acolo, catu si ins'a-si sarciná rescumparate, care diace pre pamentu, déca a fostu asigurata prin inregistrare.

§ 6. Spre esecutarea acéstei rescumparari se voru asiedia, cu preschimbarea §§. 26 si 85 a pat. imp. din 21. Juniu 1854, comisiuni anumite de rescumparare.

§ 7. Pentru fiacare cercu, séu unde se va vedé, ca e cu scopu dupa firea impregiurariloru, pentru mai multe cercuri la olalta, se va infintiá cate un'a comisiune de rescumparare; acést'a va custá din cate doi membrii alesi din partea celoru indreptatiti si cate doi membrii alesi din partea celoru obligati, cari membrii la olalta isi voru alege apoi presiedintele.

§ 8. Alegerea celoru doi membrii, cari sunt a se tramite in comisiunea de rescumparare din partea celoru obligati se va face asia: ca obligatii din fiacare comunitate voru alege dupa datin'a locale cate doi barbati de incredere, ear' barba-

tii de incredere ai cercului intregu voru alege in fiinti'a de facia a judelui cercuale ori a oomisariulu emisu de antistele jurisdictiunei, prin majoritatea voturiloru membrii comisiunei de rescumparare.

§ 9. Cei indreptatiti voru pasi la alegerea membriloru, pre cari au se-i tramita densii in comisiunea de rescumparare, in fiinti'a de facia a unei persóne magistratuali, si-'si voru alege membrii loru.

§ 10. Atatu cei indreptatiti, catu si cei obligati voru alege mai incolo totu in acelu modu cate doi suplinitori, cari ocurendu casulu suplinirei, cu privintia la majoritatea de voturi, ce a dobanditu-o, voru intrá in comisiunea de rescumparare.

§ 11. Despre alegerile facute se va suscepe unu protoculu in done esemplare, dintre cari unulu se va predá membriloru alesi in comisiunea de rescumparare, ear' celalaltu se va substerne antistelui jurisdictiunei.

§ 12. Candu veri un'a parte, adeca: cei indreptatiti ori cei obligati ar refusá ori omite alegerea membriloru, pre cari erá se-i tramita densii la comisiunea de rescumparare, de si fusara repetitu provocati din partea antistelui jurisdictiunei, atunci va alege in loculu loru antistele jurisdictiunei membrii si suplentii comisiunei de rescumparare.

§ 13. Membrii comisiunei de rescumparare isi alegu presiedintele prin majoritatea de voturi. Candu inse nu s'ar poté uni in privintia persónei presiedintelui, atunci va numi fiacare membru cate un'a persóna, si sórtea va decide, carea dintre aceste se fia presiedinte.

§ 14. Fiindu constituita comisiunea de rescumparare, are dreptu a'si defige loculu lucrarei sale, debe inse se'lu incunosciintiedis pre antistele jurisdictiunei despre loculu, care 'si 'lu-a alesu, si persón'a carei'a se se inmanuedie esibitele indreptate catra comisiunea de rescumparare, pentrucá se le póta aduce la cunoscinti'a generala.

§ 15. Comisiunea de rescumparare se va tiené la deslegarea problemei sale de determinatiunile concerninti ale pantei imp. din 21. Juniu 1854.

§ 16. In comisiunea de rescumparare se voru face decisiunile prin majoritatea absoluta de voturi. Sunt voturile asemenea, atunci va decide votulu presiedintelui.

§ 17. In casurile de contraversia despre natur'a pamentulu de rescumparare partile — déca se va aflá de lipsa unu asiediamentu provisoriu — la deregatori'a politica, ear' in celelalte casuri la judeciu.

§ 18. Rescumpararea prestatiuniloru rescumparavere va avé locu si atunci, candu o voru cere numai unii dintre cei ce sunt obligati unului si acelu a'si indreptatitu intru un'a comunitate.

§ 19. Déca a purtatu celu indreptatitu darile si celelalte tribute publice pentru obieptulu supusu rescumpararei, se va luá in computare cá contr'a-prestatiune catímea mediulocia a oestor'a din anii cei trei de pre urma. Comisiunile de rescumparare se voru folosi pentru espedirea decisiuniloru loru de blanchete de un'a forma, cari le va intocmi si emite directiunea fondului de desarcinarea pamentulu. Unu membru alu comisiunei va suplini loculu unui actuariu, comisiunei de rescumparare i sta inse in voia, a'si luá lenga sene unu actuariu anumitu.

§ 20. Sentintiele comisiunei de rescumparare sunt definitive. Numai déca a enuciatu comisiunea de rescumparare sentinti'a, de si erá inca sub contraversia natur'a pamentulu séu a dreptulu, e permisu a apelá in contr'a acelei'a. In acestu casu se va indreptá recursulu catra directiunea fondului de desarcinarea pamentulu, si se va dá in laintru pana'n patru septemani din diu'a, in care s'ar intimatu sentintia.

§ 21. Comisiunile de rescumparare voru tramite antistelui jurisdictiunei una paria a sentintiei despre rescumparare, carele va dispune inregistrarea in protocólele funduarie.

§ 22. In casurile de rescumparare, in cari veri unu membru alu comisiunei e parte interesata, se va face de catra acésta aratare la directiunea fondului de rescumparare, carea va delegá comisiunea ce se afla mai aprópe pentru ducerea la capetu a astorufeliu de pertraptari de rescumparare.

§ 23. Legea acést'a intra in activitate fara amanare. La ordinea dilei a fostu desbaterea generala despre tramitarea ad hoc a deputatiloru in senatulu imperialu, la care de basa a fostu desemnatu proieptulu de lege a comisiunei spre acestu scopu.

Dintre romani n'a vorbitu decatu Branu de Lemény, care s'a esprimatu pe lenga proieptulu comisiunei, dicundu, ca cu anima plina de multiumita si loialitate se primésca

diet'a reportulu comisiei si se pasiesca numai decatu la alegerea deputatiloru in senatulu imperialu. —

Sasii au aratat óresicare ingrijiri in privinti'a modalitatei tramiterii deputatiloru in privinti'a formeii, in care s'a provocatu diet'a pentru de a tramite deputati. Ei au disu, ca tramiterea se se faca constitutionalmente de Mai. S'a si ca ar fi trebuitu, cá Mai. S'a se iè initiativ'a si se propuna dietei unu proiectu de lege in privinti'a acést'a, si oa pe lenga tóta vointi'a loru nu pricepu form'a, carea s'a alesu in privinti'a tramiterii deputatiloru.

In urma facu o propunere, carea se se primésca in reprezentantiunea catra Mai. S'a, cu care ar voi, cá se li se dè garanti'a, ca prin actulu acést'a nu se va vatemá constitutiunea tierei, care propunere se facúse cu alte cuvinte si de comisiei pentru tramiterea la sen. imp., unde cere, cá Mai. S'a se se róge a tramite proiectele propositiunii pentru regularea definitiva a tramiterii la sen. imp. si despre impartirea politica a tierei.

Fíindu inca multi vorbitori inscristi de a vorbi la obiectulu acést'a si timpulu inca tare inaintatu, la strigarile de Schluss, Schluss, din mai multe parti, s'a amanatu siedinti'a pe mane Vineri.

Siedinti'a XLIII. din 9. October.

La ordinea dilei: Continuarea desbaterei generale, care a tñntu mai 2 óre — si rezultatulu a fostu, ca s'a primitu reportulu comitetului de bas'a desbaterei speciale, care si incepú cu propunerea comitetului, cetinduse p. A., care ordina alegerile din despart. 1, 2, 4, 5, 7, 8; apoi pentru despart. 3 si 6 se aléga dieta, care p s'a primitu cu propunerea urmatoria a lui Obert: „Diet'a voiesce a implini provocarea din pré-in. rescriptu reg. ddto 27. Sept. 1863 Nr. 4530. si'si da consensulu dietale la modalitatea alegerei deputatiloru Ardealului, aratatu in acelasi, pentru consiliulu imper. — ce si tiene siedintiele acumu, sub acea rezervare, care se se suscépa in prémilit'a reprezentatiune, ca: in procedur'a indicata mai in susu nu cunósce diet'a nece unu feliu de pedeca de a regulá catu mai ourundu definitivu pe calea legislatiunii constitutionalu modulu alegerei deputatiloru Ardealului la consiliulu imperiale.“ — A dou'a s'a schimbatu ordinea in chipulu urmatoriu: 1) va alege diet'a pentru despartimentele 3 si 6, 2) pentru despart. 7 si 8 si 4) pentru despart. 5 si 2.

P. B. despre procederea la alegere se primesce cu modificarile aduse la p. A.

Punct. C. alu comitetului inca se primesce de o parte, pe lenga prop. Dr. Ratiu, camu de intielesulu urmatoriu, cá la acést'a se se mai adauga, cá catu mai curundu se sosésca la dieta proiectulu r. la propositiune a apatra si a cincea precumu si celelalte proiecte ale regimului; si de alta parte cu propun. lui Obert, cá in finea puntului se se mai adauga, ca „diet'a a constituitu dóua comitete, care se se ocupe cu elaborarea proiectelor si pana candu voru fi deputatii in consiliulu imperiale si anume unulu cu proiectulu alu patruea si celalaltu cu a 5-lea si a tuturoru intratelor referitorie la aceste proiecte. —

Dupa acea presedintele cetesce o scrisóre a comis. reg. dietale, adresata catra densulu, in care face cunoscutu dietei, ca Mai. S'a s'a induratu a denumi in casa de susu a senat. imp. pe membrii urmatori: Conte Georgiu Béldi, Conte J. Nemes, Eppulu Fogarasy, Bar. Bruekenthal, Esc. Rosenfeld, Dr. Paul Binder, superintendentu, Metr. St. Siulutiu, Eppulu Bar. Siagun'a si pe Pop, banchierulu

Zimmermann si'a esprimat parerea de reu, ca sasulu celu d'antaiu, comesulu natiunii sasesci, nu e denumitu in cas'a de susu, toti deput. sasii se superara pentru acést'a.

C. Schnell a predatu presidiulu o petitiune a camerei comerciale si industriare din Brasiovu, la care ne vomu re-tórcce.

Lászlóffy propune dietei „inarticularea armeniloru“ asia:

PROPUNERE.

Cu provocare la determinatiunea § 42. a regulamentulu prov. de trebi 'si ieu suscristii libertate a face propunerea pentru efeptuirea egalei indreptatiri, respective inarticularea natiunii armenice si a religiunii ei, si dupa presorisulu alineii din urma a §. citatu a preda inaltei diete proiectulu unui articulu de lege despre acést'a.

Proiectu

pentru unu articulu de lege despre efeptuirea egalei indreptatiri a natiunii armenice si a religiunii ei.

§. 1. Natiunea si religiunea ca tolico- armenia caatare se recunosce prin lege intru intielesulu constitutiunii tran-

silvane intocma' ca si celelalte patru natiuni si siese confesiuni recunoscute ale Transilvaniei.

§. 2. Beserica catolico-armenica cá atare are totu aceea pusatiune de dreptu de sine statatoria in Marele Principatu alu Transilvaniei, si totu acea libertate de a se organisa in afacerile ei interne, cari le ocupa celelalte beserici ale tierei, recunoscute prin lege si recepte dupa dreptulu de stafu, adeca: beserica romano-catolica, beserica de religiunea evangelico-augsburgica, beserica unitaria; beserica greco-catolica si beserica greco-orientale, pe bas'a legiloru tierei, cari garanteza pe deplinu libertatea religiunii si a consciintiei.

Pre langa rezervarea dreptulu de suprainspectiune alu coronei; determinatu prin legile Marelui Principatu alu Transilvaniei, ce ei compete de alu eserce'a in intielesulu constitutiunii, e asia dara beserica cat. armena indreptatita de a si regul'a, administr'a si conduce tote afacerile ei eclesiasticc intru intielesulu asiediaminteloru ei canonice si besiricesci, precum si afacerile ei scolastice, fundatiunile, fondurile si instituttele ei, independente de ori si care influintia a vreunei alte beserici.

§. 3. Cele cinci natiuni recunoscute prin lege, si adeca: natiunea Magiariloru, Secuiloru, Romaniloru, si a Armeniloru facia un'a cu alt'a suntu pe deplinu egalu indreptatite, si ca aari se folosescu in sensulu constitutiunii transilvane de asemenea drepturi politice.

Liberulu exercitiu religionariu, precumu si egalitatea de dreptu cetatiau si politicu a tuturoru locuitoriloru tierei nu sufere prin acést'a nici un'a restringere.

§. 4. Tote legile tierei, cari stau in contradicere cu determinatiunile legeri acestei'a, suntu desfiintiate si fara potere de lege.

§. 5. Poterea oblegatoria a legeri acestei'a intra in activitate fara amanare.

Sibiu, in 9. Octomcre 1863.

Antoniu de Lászlóffy m. p., Regalistu, cá propunatoriu. Michaele Binder m. p., Br. de Siaguna m. p. Deputatu alu Selisciei. Gottlieb Budaker m. p. Henricu Schmidt m. p. Ioachimu Muresianu m. p. Deputatu. Eremia Eranosz m. p., Regalistu, Laday m. p., Henricu Wittstock m. p. Brecht m. p. Franciscu de Trauschenfels m. p.

Budacker face o interpelatiune la in. reg. guvernulu in privinti'a vamei podustioru (Duckenhautu) la cari inca ne vomu re-tórcce. Pe 10. Oct. 1863 s'a otaritu alegerea deputatiloru la senat. imperialu.

Siedinti'a XLIV din 10. Oct.

Dupa cetirea si reptificarea protocolulu in limb'a romana se laa inainte alegerea deputatiloru la senatulu imperialu.

Brandsch propune, cá diet'a se observadie in alegerea celoru 6 deputati pentru despartimentulu 3 si alu 6-lea modalitatea, care au avut inaintea ochiloru la alegerea presiedintelui etc. adeca din fiacare nationalitate cate 2.

Propunerea acést'a nu se primesce. —

Se procede la alegerea deputatiloru in senatulu imperialu:

Diet'a alege pentru desp. 3 si 6 pe:

Presied. Gustav Groisz cu 88, Br. Franz Reichenstein cu 82, Vice-Presied. Popp cu 81, Schmidt Conrad cu 73, Moldovanu Demeter cu 59, Alduleanu Ioane cu 48 voturi.

Regalistii in despartimintele 7 si 8 intrunite alegu pe:

Br. Eugenu Friedenfels cu 15, Jacobu Rannicher cu 15, Georgiu Baritiu cu 13, Jeremias Eranosz cu 12, Jacobu Bologna cu 11, Antoniu v. Lászlóffy cu 10 voturi.

I. Despart. alese pe:

Boheczelu Alesandru cu 15, Dunka Paul cu 14, Negrutiu Ioane cu 12, Sipotariu Ioane cu 15 voturi.

II. Despart. alese:

Johann Lemény cu 14, Nicolau Poppea cu 14, Ioane Pascariu cu 13, Timotheu Cipariu cu 11 voturi.

III. Despart. alese:

Cons. aul. Joseph Zimmermann cu 17, Franz v. Trauschenfels cu 16, Preot. Michael Schuller cu 14 voturi.

IV. Despart. alese:

Joseph Gull cu 15, Michael Binder cu 15, Fr. Schuler-Libloy cu 14 voturi.

Aceste alegeri seu primitu cu se traieasca! Hoch! si Eljen!

In urma se ceti o petitiune a comuneforu Schönau si Donersmark (Manarade lenga Blasiu) pentru cá se se incorporedie cu cealalta sasime?

Siedinti'a venitorie se otari pe luni in 12. Octombre. La ordinea dilei: cetirea representatiunii la Maiestatea S'a prin care se voru substerne numele deputatiloru alesi.

Siedinti'a a XLV 12. Octombree 1863.

I. Se cetește protocolul Siedintiei a 44. in limb'a germana si se apróba.

II. Presied., cá respunsu la obserbatiunea facuta de J. Balomiri in siedinti'a a 44. declara, ca intru adeveru in urm'a alegerei la consiliu imperiale voru lipsi mai multi membri ai comitetului de petitiuni, inse vede de prisosu de a alege alti membri pentru intregirea aceleia din cauza, ca pana acumu au incursu numai pucine petitiuni (?) si ca in privinti'a acest'a comitetulu si póte implini detorinti'a inainte de departarea membrilor alesi la consiliulu imperiale, dandusi opiniunea la petitiunile incurse.

Diet'a primesce declaratiunea presiedintelui de a s'a.

III. Presiedintele cetește o scrisóre a Esc. comisariulu regiu dietale plenipotentiatu, prin care impartasiesce dietei una proieptu de lege despre infintiarea si organisarea unui tribunalu supremu pentru Marele-Principatu alu Transilvaniei, care se si cetește in tóte trele limbele tie-rei (ilu vomu publica de alta data).

Diet'a a decisu cá proieptulu acest'a se se relége spre consultare preliminaru eneii comisiuni, care se va alege din despartiemintele dietei si inca din fiacare despartimentu cate 2 membri.

IV. Presied. face conosciute dietei mai multe propuneri facute de unii membri ai dietei si anume in privinti'a propunerei Dlui Ratin, ca acce se se predé spre consultare preliminaru comisiunei, careia e concediatu proieptulu alu IX de lege, de care se tienu acestea.

Diet'a de ide, cá anticiudata se se puna la ordinea dilei si propunatoriulu se 'si faca motiunea si numai, dupace le va primi diet'a se se predé unei comisiunei spre darea opriniunei.

V. Se cetește representatiunea la Maiestatea S'a despre alegerea deputatiloru la consiliulu imperiale.

VI. Se cetește comitiv'a la comisariulu regiu dietale plenipotentiatu, si se accepta.

Cu predarea loru se insarcineza comisiunea, care a facutu propunerea. —

VII. Presiedintele provóca pe comisiunile pentru inarticularea natiunei romane si pentru inarticularea diplomeloru de a se presentá mane spre predarea acelor'a comisariulu regiu dietale pentru de ale asterne la locurile mai inalte spre sanctionare. —

VIII. Presiedintele cetește o scrisóre a Comisariulu regiu dietale plenipotentiatu, prin care impartasiesce dietei, ca Maiestatea S'a s'a induratu a porunci, cá numai de catu, dupa alegerea deputatiloru la senatulu imperiale, se se amane diet'a, alegendu comisiuni pentru consultarea celorlalte propusetiuni si proiepte de lege, cari au venitu si voru mai sosi sub decursulu timpului, in care va fi amanata diet'a. — Comisariulu provóca pe presiedintele dietei a si amaná diet'a mane in 13. Octombree 1863, ce va si urm'a in sied. de mane in, 13. Oct. 1863.

Siedintia Comitetului Asociatiunei trans. din 24. Sebtembre pentru literatur'a romana; obiectele:

Se luá spre sciintia computulu cassei despre starea ei actuala in suma de 20,969 fl. 37 kr. v. a. Dupa aceea se cetira conclusele adunarei gen. din Blasiu, din care se vede, ca pe anulu venitoriu 1863³/₄ se preliminaru 2843 fl. si adeca: 1600 fl. pentru stipendii la filologi, iuristi si gimnastisti, eara ceialalti pentru deosebite premii, remuneratiuni si pentru acoperirea speselor Cancellariei Asociatiunei. Pentru conferirea stipendieloru si a premiiloru memorate, se decise a escrie concursese cuviintiose.

La rogárea stipendistulu din Wienn'a Dragomiru, carele arata, ca fiindu forte lipsitu nici decumu nu se pote ajunge eu cele 300 fl. si ca prin urmare acelasu se afla intr'o stare de totu lamentabila, — se decise; a i se mai da pentru asta data 100 fl. din prisosulu an. trecut.

Mai incolo se decide, cá membriloru fundatori si onorari noi se li se espedeze diplomele; precumu si cá actele adunárei din Blasiu se se tipársca cá si mai nainte.

Comitele supremu Ladai asterne 48 de obligatiuni dela 40 de comune si 8 privati, cari se obligara a contribui la Asociatiune pe anu o suma totala de 2082 fl. v. a, — Se decise a se da multiamita d. Comite supremu si respectiviloru contribuitori, si totodata a se roga d. Comite, cá sa fia colectoru pentru contribuirile acestea.

Se decide mai incolo, in privinti'a mai multoru obligatiuni daruite Asociatiunei de d. Visi'a, cá sa se provóce debitorii a plati interesele restante.

Cassa Asociatiunei arata, ca la adunarea din Blasiu au incursu o suma de 366 fl. v. a. si dela balulu tienutu totu acolo o suma de 150 fl. pe sem'a Asociatiunei.

Mai multi colectori asternu taxele incassate.

Archivariulu arata, ca dela adunarea generala incoce au mai intratu mai multe carti la Asociatiune dela dd. Macella-

riu; Cristea, Iacobu Muresianu; ceea ee se primesce cu multiamita.

Protopopulu Popasu asterne inventariulu obiecteloru remase dela adunarea generala, respective espusetiunea de anu din Brasiovu tramise Comitetulu. — Se decise a se vinde.

In urma acestora se emite cu Nr. 49—1 urmatorea

Publicatiune de concursu.

In urmarea conclusulu adusu in Siedinti'a II. p. 22 a adunarei gen. tienute la Blasiu in 7 si 8 Sebtembre a. c. subscrisulu comitefu publica prin acest'a Concursu pentru doue premia de cate 100 fl. v. a. (200 fl. v. a.) destinate pentru doi tineri romani din clas'a profesionistiloru (meseriasiloru), destoiniei a lucra cá maistri, cu terminulu pro 1 Maiu c n. 1864.

Pre lenga urmatorele conditiuni:

1) Competitorii la aceste dóue premii debuie se fia invetiatu vreun'a din aci insemnatele siese profesiuni, adeca: de zidari (murari), (lemnari, dulghieri) mesari alias templari), Fauri (covaci), lacatusi, rotari, cá unele din cele de antai'a trebuintia.

2.) Se alature longa petitiunea loru: a) carte de botezu b) testimoniu scolasticu celu pucinu de 3 clase elementarie, si de sciinti'a desemnului, celu pucinu, pre catu se cere la meseri'a loru; c) testimoniu despre invetiarea respectivei profesiuni, din carele sa se conosca invederatu, cumca aru fi destoinicu spre asi purta profesiunea si a conduce vreo lucratoria (Werkstatt) spre indestularea publiculu, d) adeverintia despre o portare morala cuviintiosa seu dela parochula respectivu, seu dela deregatori'a publica resp. (Oficiolatu, Magistratu).

Concursulu proveditu cu mai susu insemnatele documente sa se substerna la Comitetulu Asociatiunei transsilvane pana pre terminulu mai susu insemnatu:

Sabiu in 6 Octombree c. n. 1863.

Comitatulu Asociatiunei transsilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporulu romanu.

Nr. 47—2 Publicatiunea de concursu asia:

Intru urmarea si intielesulu conclusulu adunarei generale din estu anu tienute la Blasiu in 7 si 8 Sebtembre Siedinti'a II. P. 22, subscrisulu Comitefu publica prin acest'a concursu pentru urmatorele stipendia scolastice:

a) Siepte stipendie de cate 100 fl. v. a. pentru 7 ascultarori de drepturi totu romani, ori unde in Monarchia, adeca: 700 fl. v. a.

b) Siese stipendie de cate 50 fl. v. a. pentru 6 scolari romani din clasele gimnasiale superioare adeca: 300 fl. v. a. Summa totata 1000 fl. v. a.

Terminulu Concursulu se defige pre 1. Novembre a. c. dupa calendarulu nou.

Aspiratorii la susu insemnatele stipendii voru své pana la susu numitulu terminu a si substerne la Comitetulu Asociatiunei transsilvane petitiunile sale provedute: a) cu atestatu de botezu, b) cu testimonie scolastice despre progresulu in studii, cum si despre portarea morala, in urma c) cu testimoniu despre lipsirea midilocelor materialu spre a mai pote continua cursulu invetiaturiloru.

Cá o conditiune pentru ascultatorii de drepturi la Aca-demi'a c. r. de aiei. vine a se considera si indetorierea de a da ajutoriu scripturasticu la Cancellari'a Asociatiunei alternative, dupa dispositiunile Secretariatulu in sensulu Conclusulu adunarei gen. din Blasiu tienuta in estu anu P. 23,

Sabiu in 6 Octombree 1863.

Comitetulu Asociatiunei transsilvane pentru literatur'a si cultur'a poporulu romanu.

Brasiovu, 12. Oct. n. Noi pana acumu nu avuramu neci timpu neci placere de a urmari desbaterile dietale cu reflesiunile nóstre particulare asia precumu se intempla acésta in alte tieri intru adeveru constitutionale; multimea materialulu despre lucrariile dietei, cumu si óresi-care sfiéla de a conturba óresicumu desbaterile ne retienura pana acumu mai multu pe terenulu obiectivu, eara opiniunile nóstre subiective ni le pastraramu pentru alte ocazioni. Intr'aceea celelalte foi publice transilvane inca se ocupara relative fórte puçinu cu recensiuni asupra lucrariloru dietei. Diurnalele magiare dicea, cá ele nu voiescu a se ocupa de dieta, a carei legalitate ele nu o recunoscea; lumea inse voiesce a sci, ca aceloru diurnale li s'au pusu frene strimte, pentruca neci decumu se nu póta scrie si spune aceea, ce simtu ele si partitele loru. Cu totulu altumintrea potea se scrie foile centralistice din Vien'a, cum „Presse“, „Ost-deutsche Post“, „Con-

stit. Oest. Ztg.", si altele, care anume in decursulu desbateriloru asupra proiectului de inarticularea romaniloru etc., erá pline de invective in contra acestora.

Cu tóte acestea cateva foi magiare inoa ne dau dintimpu in timpu se pricepem, camu cumu ar scrie ele despre dieta, candu nu ar fi re'nfrinate prin mesuri extraordinarii. Din tóte acestea scótemu, cá de o informatiune pregatitoare, urmatóarele pasage dupa „Független“ (Independentele) si dupa „M. Sajtó“ (Pres'a magiara) din 8. Oct.

Dela venirea in diosu a baronului Reichenstein (vice-cancelariulu de curte alu Tranniei) pusetiunea s'a schimbatu intru atata, incatu aceiasi barbati, carii la pertractarea propusetiunii prime se infrunta cu regimulu si cu sasii si in fruntea romaniloru isi efeptua modificatiunile loru fara neci o crutiare, precumu Esc. S'a Vasile Popp, consiliarii Alduleanu si Bolog'a, administr. Puscariu si capit. supr. J. Branu dela Fogarasiu, cumu si eppulu Siagun'a, adeca totu barbati aceia, carii nainte tienea la unu locu maioritaea compacta a romaniloru, astadi votéza cu sasii in contra romaniloru. In acésta pusetiune ceilalti romani neci nu prea vorbescu, ei votéza numai cá mutii, precumu in adeveru a si fostu batatoru la ochi, cumuca atatu la deciderea inarticulării diplomei din Oct. si a patentei din Fauru, cumu si la priimirea legii privitoare la acestea si earasi la oetirea celui din urma rescriptu regescu afara de susu memoratii romani nu a mai cuventatu neci unulu — afara numai de Vajda. Dechiaratiunea acestui deputatu a datu pe fačia acea credintia a maioritatii romanesci, dupa care ea nu asteptase cá diet'a de acumu se fia provocata a alege la sen. imp., mai nainte de a se pertracta tóte proiectele de lege, de a se confirma si de a se dá o diploma noua in loculu diplomei leopoldine etc. etc.

Din cuvintele susu numiteloru diurnale se cunósce numai atata, ca ele numai catu prepunu (muthmassen) aceea ce dupa a loru opiniune s'a potutu intempla precumu se dice, in dosulu culiselor teatrului, siguru inse nu sciu nemicu. Aceia, carii isi voru fi luatu ostenéla de a porta cate unu diu ariu asupr'a asia numiteloru conferintie nationale romanesci si sasesci, voru sei se ne spuna odata mai multu decatu Független et Comp. Pe atunci apoi va veni si timpulu nostru. Deocamdata fia destulu a observa numai atata, ca cuvintele cutarui dep. despre „amploiatii vulturi“ nu s'au implinitu neci decumu, adaugemu totuodata, ca si erá absolutu preste putintia de a se implini, cumu si ca nimini cunoscatoru de omenime nu asteptase dela amploiatii cá ei se jóce in diet'a Ardealului rol'a nenorocitului Faetonu. —

— Administratorulu din Treiscaune Emericu de Daniel e denumitu cu resolutiune pré'nalta din 30. Sept. a. o. de consiliariu supernumerariu r. gubernu.

Telegraficu. O ordinatiune ministeriala a scadiutu fórte tare tarif'a comunicatiunei telegrafice, asia incatu de depesia simpla de 20 cuvinte in zon'a 1. dela Brasiovu la Fogarasiu costa numai 40 cr.; in zon'a a 2. la Sibiu, Mediasiu, Sighisóra, Ibasfaleu, Aiudu, Belgradu, Orastia, Deva, Clusiu, M.-Osiorheiu, Gherla, Deesiu, Reginu, Oravitia, Orsiova, Mehadia, Temisóra, Lugosiu, Aradu, Versietiu, Basiasiu, Detta, Beserica alba, Oradea mare, Caransebes, Cernautiu, Colomea, Campulungu, Boianu, Suceava: Seretu, cu 80 cr.

In zon'a a 3. la Debreczin, Esseg, Panciova, Semlin, Segedin, Tittel, Buda-Pesta, Pojonu, Lemberg scl. de asemenea departare numai 1 fl. 20 cr.

In zon'a a 4. la Vien'a, Triestu si ori-unde mai incolo in Austri'a si in Germani'a numai 1 fl. 60 cr. v. a.

9104 — 1863.

Publicatiune.

In. r. guberniu cu emisu din 5. Sept. 1863 Nr. 27.200 a denumitu pe J. Pedure si Gustav Noszka de sensali (mediulocitoriu de marfuri) pentru Brasiovu. Acésta se face cunoscutu cu adausu, ca nou denumitii sensali de marfe fura astadi jurati in calitatea loru.

Brasiovu in 30. Sept. 1863.

Magistratulu urbanu si districtualu.

Situatiunea. Dupa „Köln. Z.“ a sositu in London scire oficiala: ca Austri'a a reieptatu definitivu o propunere a Angliei, care erá, cá Rusi'a se se dechiare, ca nu mai are titulu de dreptu asupra Poloniei. Françi'a inca nu o primi, ca ea vrea recunóscearea Poloniei cá potere resbelanta. — Acumu C. Apponyi cons. austr. din London veni in Vien'a se

confereze. — Napoleonu se asecura de aliantie si mai marunte: Dani'a, Schwedi'a si alte, pre candu in Orientu — si Cercasianii ce léga intre sene a se rescula in contra Rusiei. —

Incurcarea germaniloru afla sprijinu in Rusi'a, si Angli'a, cari sustienu pretensiunile Prusiei. —

Parlamentulu Ionicu decise aneocarea sa cu Greci'a.

Imperatulu Rusiei merge la Odessa.

Totulu se pregatesce pe primavéra in contra unei furtune lungi silate.

PRINCIPATELE UNITE ROMANE.

Aici lucrurile stau cá si mai nainte, atatu in oausa scólara catus a drumului de fieru, pana la deschiderea camerei.

Eri audiu ca caus'a monastiriloru inchinate s'ar fi terminatu in folosulu tieiei.

Postele straine totu mai functioneza in tiéra. Se dice ca nu s'au potutu cointielege cu Austria in caus'a scrisoriloru ce aru veni neplatite. Ai nostri de aici aru fi pretinsu cá fiacare sesi francheze ale sale pana la granitia, ceea ce mai ca nu se pote.

Se dice ca principele Romaniei cu alu Serbiei aru fi incheiatu intre sene si unu tractatu ofensivu si defensivu, amendoi fora scirea ministerieloru sale, din care cauza Princip. Ghica (fiulu fostului D. alu Moldovei) Ministru de esterne, si-a datu dimisiunea. Port'a si-a aratatu pentru acést'a nemultumirea catra poteri in privintia amenduoru principiloru. De aci se dice ca urmeza: adunarea de osti la Rustschuk si Siumla.

De candu Gubernulu a datu óre care autonomia comunelor apidane, ele au si inceputu a se organisá si ase regulá incetu ou incetulu.

Nr. 3807 1863 civ.

E d i c t u.

Provocarea lui Vasiele Scutariu din Bácsfalu.

Dela Magistratulu urbanu si districtualu, cá judecatoria cambiala se aduce la cunoscentia publica, precumu ca Dlu Albert Schmidt prin Dnulu Advocatulu seu Ioane Hintz a acusatu pe absentulu Vasiele Scutariu, respective pe curatorulu seu ad actu, puncto restulu datorii cambiale de 53 fl. 50 cr. pe lenga comp. access. si in urma facutei cereré sau si concesu mandatiunea de platire.

Ne fiindu judecatoriei acestia domiciliulu lui Vasiele Scutariu cunoscutu, sau denumitu pe spesele si pericolulu Dlui in privintia acea dupa prescriptulu procesurei Dulu Advocatu Franciscu Jaco, care are de a incheia procesulu.

Vasiele Scutariu se provoca prin acestea, ca se instrucze pe denumitul Curatoru despre pertractarea cuviintiosa a procesului seu, séu se faca judecatoriei acestia unu altu plenipotentu cunoscutu, ca la din contra are siesi de a se mesura intardiarea.

Brasiovu, in 26. Septembre 1863.

Dela Magistratulu urbanu si districtualu, cá judecatoria cambiala.

INSCIINTIARE.

La Gras, Barth & Comp. in Breslau a esitu o brosiura, care cuprinde mai multe sute atestaturi despre

Sirupu de peptu,

care se apróba de mai multe fisicate, unu mediulocu pentru orice tuse vechia, pentru durere de peptu, ragusial'a de ani, greutate in gatu, plumon'a balosa, care intr'u casuri fórte numeroase, au liferatu celu mai multumitoriu resultatu.

Acestu Sirupu lucrédia indata dupa intrebuintiarea d'anteiu avantajosu binefacatoriu, mai virtosu la tuse convulsiva si tuse magarésca, ajuta scótearea flegmei oei lipiceinecaciósa, alina iritamtul in gutlegiu si departedia in scurtu timpu ori care macaru catu de infocata chiaru si tuse, pe optica si scupatur'a de sange.

Pentru BRASIOVU am datu D-lui **S. P. Mailatu** uniculu depositoryu.

Pretiuulu unei $\frac{1}{4}$ butelia 1 fior. in sunatori.

" " $\frac{1}{2}$ " 2 " "

G. A. W. Mayer in Breslau (Prusi'a)

Cursurile la bursa in 28. Septembre 1863 sta asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 32 cr. v. a
Augsburg	—	—	110 " 85 "
London	—	—	111 " — "
Imprumutulu nationalu	—	—	82 " 10 "
Obligatiile metalice vechi de 5 %	—	—	76 " 25 "
Actiile bancului	—	—	792 " — "
" creditului	—	—	189 " 10 "